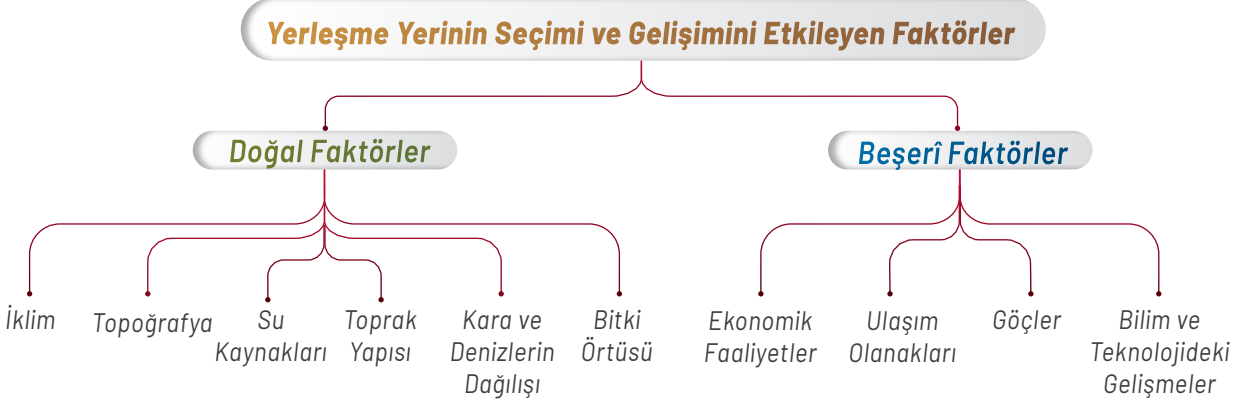

Yerleşme Yerinin Seçimi ve Gelişimini Etkileyen Faktörler

Geçmişten günümüze kadar yerleşme yerinin seçiminde ve gelişiminde bazı doğal ve beşerî faktörler etkili olmuştur (Şema 4.1).

Şema 4.1: Yerleşmeyi etkileyen faktörler

DOĞAL FAKTÖRLER

İklim: Sıcaklık ve yağış koşulları, yerleşmeyi etkileyen önemli faktörlerdendir. İklim koşullarının uygun olduğu orta kuşak karaları, yerleşmenin yoğun olduğu alanlardır. Buna karşın iklim koşullarının uygun olmadığı kutuplara yakın alanlarda, Ekvator çevresinde ve çöllerde yerleşme yoğunluğu oldukça düşüktür.

Topoğrafya: Yer şekilleri, yükselti, eğim, bakı, dağların uzanışı gibi topoğrafik faktörler yerleşme üzerinde etkilidir. Yükseltinin fazla olduğu dağlık ve engebeli alanlarda tarım başta olmak üzere ekonomik faaliyetlerin sürdürülmesi için yeterli alanın bulunmaması ve ulaşım olanaklarındaki yetersizlik yerleşmeyi sınırlandırıcı etkide bulunur (Görsel 4.2). Buna karşın engebenin az olduğu düzlük alanlarda ekonomik faaliyet çeşitliliğinin daha fazla olması ve ulaşım olanaklarının yeterliliği bu alanlarda yerleşmelerin yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Görsel 4.2: Topoğrafik koşulların yerleşmeye etkisi (Rize)

Su Kaynakları: İnsanlar, temel ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik faaliyetlerde kullanmak için suya ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle geçmişten bugüne yerleşmeler, çoğunlukla su kaynaklarının yakınında kurulmuştur. Günümüzde de birçok yerleşim yeri su kaynakları bakımından elverişli alanlarda bulunmaktadır.

Toprak Yapısı: Başta tarım olmak üzere toprağa dayalı ekonomik faaliyetler için uygun olan verimli toprakların bulunduğu alanlar, tarih boyunca yerleşme yeri olarak tercih edilmiştir. Bu nedenle iklim koşullarının uygun olduğu, verimli toprakların bulunduğu alanlarda yerleşme fazladır. Tarımsal üretime yeterince uygun olmayan, tuzlu, çorak topraklarda ve bataklık alanlarda ise yerleşmeler genellikle seyrek.

Kara ve Denizlerin Dağılışı: Yeryüzünün yaklaşık dörtte üçü sularla kaplıdır. Denizler ve okyanuslar yerleşmeyi sınırlandıran önemli faktörlerdendir. Karaların kapladığı alan Kuzey Yarım Küre'de Güney Yarım Küre'ye göre daha fazladır. Bu nedenle yeryüzündeki yerleşmelerin büyük kısmı Kuzey Yarım Küre'de bulunmaktadır.

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsünün çok gür olduğu ormanlık alanlar yerleşme için elverişli değildir. Gür orman alanlarının ekonomik faaliyetleri ve ulaşımı olumsuz etkilemesi yerleşmeyi sınırlandırır. Tropikal kuşaktaki gür yağmur ormanları (Amazon ve Kongo havzaları) bölgesinde yerleşmeler seyrek.